

Avløp og vannforvaltning

Kristin Skaar Tindlund
overingeniør, miljøavdelingen
Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

06.05.2021

Tema for presentasjonen

- Avløpsregelverket: hva er Statsforvalterens og kommunens plikter og ansvar?
- Vannforvaltning og avløp: informasjonsbehov og eksempler

Statsforvalterens myndighetsområde

- Forurensingsforskriften kapittel 14
  - 2 anlegg i Finnmark
  - Ca. 14 anlegg i Troms
- Tillatelser
  - Rensekrav
  - Prøvetaking
  - Overvåkingsprogram
  - Krav om hovedplan/saneringsplan
- Tilsyn
- Oppfølging av egenrapporter
  - Kontrollere og godkjenne data
  - Er rensekravene oppfylt?

Statsforvalteren som veileder i avløpssaker

- Kap. 11, 12, 13 , 15, 15A-4 og 16 i forurensningsforskriften
- Resipientovervåking
- Innspill til hovedplaner
- Klagemyndighet for vedtak etter kap. 13.
- Oppfølging av kommunens myndighet

Kommunens myndighet

- Forurensningsforskriften kap. 11, 12 og 13
- Kommunen: anleggseier og forurensningsmyndighet
- Utslippstillatelser
- Tilsyn
  - Kommunale og private anlegg
  - Jevnlig kontroll = færre store overraskelser
- Gebyr og pålegg
  - Gebyr for saksbehandling og tilsyn (FF § 11-4)
  - Pålegg om tilknytning (PBL §§ 27-1 og 27-2)
  - Pålegg om undersøkelser i resipient (FL § 51)
- Rapportere avløpsdata fra alle kap. 12 og 13-anlegg.
Private og kommunale

(Nye) utslippstillatelser og nasjonale føringer

Kap. 12 og 13 i forurensningsforskriften

Behov for overvåking?

Utslippets størrelse og type resipient

- Dimensjonerende kapasitet:
Over/under 50 pe
- Utslipp til ferskvann/sjø
- Normalt/mindre følsomt område

Nasjonale føringer 2022-2027

- Utbedring ved anlegg som ikke tilfredsstiller renskrav
- Oppdatere tillatelser som ikke er i tråd med forurensningsforskriften
  - Lovgrunnlag: §§ 12-14 og 13-17, samt §§ 12-16 og 13-18

Avløp i vannforvaltningen

- Påvirkninger
- Tiltaksbehov
- Overvåkingsprogram

Ytre påvirkning (f.eks. avløp)

Tilstand i vannforekomst $\neq$ miljømål

Behov for tiltak

Tiltaksprogram (vannforskriften § 25)

Kunnskapsgrunnlaget i vannforvaltningen

Kunnskapsgrunnlaget → tilstand i vannforekomsten

Hva er kunnskapsgrunnlaget?

- Summen av: karakteristikk, miljømåloppnåelse, påvirkninger og overvåkingsdata

Behov for informasjon fra kommunene

Påvirkninger:

- Urenset utslipp til sjø/vassdrag
- Eutrofiering/algeoppblomstring ved utslippspunkt
- Spredt avløp i dårlig tilstand

m.m.

Tiltak:

- Oppgradering ledningsnett
- Tilsyn spredt avløp
- Forbedring av urensset/dårlig rensset avløp
- Overvåking

m.m.

Overvåkingsbehov ved kommunale avløpsanlegg

Kommunene må vurdere overvåkingsbehov ved avløpsanlegg

- Når tillatelse gis
- Som enkeltvedtak (forurensningsloven § 51)

Statsforvalteren ansvarlig for koordinering av overvåking og registrering av overvåkingsdata i Vann-Nett.

- Finnes allerede overvåking i kommunal regi som ikke ligger i de regionale overvåkingsprogrammene?

Eksempler: vannforekomster med påvirkning fra avløp, med og uten registrerte tiltak

Brennelvfjorden- nedbørsfelt på østsiden

KART GENERELL INFORMASJON VANNTYPE ØKOLOGISK TILSTAND KJEMISK TILSTAND PÅVIRKNING BESKYTTEDE OMRÅDER TILTAK MILJØMÅL ARKIV

Kart

Generell informasjon

Beskyttede områder

Vanntype

Miljøsmål

Økologisk tilstand

Kjemisk tilstand

Påvirkning

Stedsnavn/ID og navn søk

- Informasjon
- Kart
- Temakart
- Faktaark
- Rapporter
- Vann-Nett 2016
- Hub
- Vannstatistikk
- Lenker
- Kontakt oss

Bokmål Nynorsk Engelsk Samisk

➤ **Generell informasjon**

▼ **Beskyttede områder**

➤ **Vanntype**

➤ **Miljømål**

▼ **Økologisk tilstand**

Økologisk tilstand

Moderat

Tilstand basert på

Presisjon

Informasjon mangler

Middels

Kommentar til tilstand

Høyt innhold av fosfor og nitrogen antyder eutrofiering.
Biologiske data mangler.

KVALITETSELEMENTER	TILSTAND	DATA FRA	DATA TIL	GYLDIG	KILDE	VERDI	MÅLEENHET	REGISTRERT DATO
		ÅR	ÅR					
Turbiditet/siktedyp								
Fargetall Pt	Udefinert	2019	2019	✓	Vannmiljø	206,3333	mg/l	17.01.2020
Forsuringstilstand								
pH	Udefinert	2019	2019	✓	Vannmiljø	5,9778		17.01.2020
Total alkalitet	😊 Svært god	2019	2019	✓	Vannmiljø	0,4083	mmol/l	17.01.2020
Kalsium	Udefinert	2019	2019	✓	Vannmiljø	5,4889	mg/l	17.01.2020
Nitrogenforhold								
Totalnitrogen	😞 Dårlig	2019	2019	✓	Vannmiljø	1138,7778	µg/l	17.01.2020
Total organisk karbon	Udefinert	2019	2019	✓	Vannmiljø	40,5111	mg/l C	17.01.2020
Fosforforhold								
Totalfosfor	😞 Svært dårlig	2019	2019	✓	Vannmiljø	87,5000	µg/l	17.01.2020

Stedsnavn/ID og navn søk

Informasjon

Kart

Temakart

Faktaark

Rapporter

Vann-Nett 2016

Hub

Vannstatistikk

Lenker

Kontakt oss

Bokmål Nynorsk Engelsk Samisk

Økologisk tilstand

Kjemisk tilstand

Påvirkning

	PÅVIRKNINGSGRAD	EFFEKT	§12	HAR TILTAK	KOMMENTARER	ENDRET DATO	DISSENS
Jordbruk							
Diffus forurensning							
Diffus avrenning fra annen jordbrukskilde	Middels grad	Næringsforurensning	Nei	Har tiltak	Mangler biologiske data.	14.06.2013	Nei
Avløpsvann							
Diffus forurensning							
Diffus avrenning fra spredt bebyggelse	Middels grad	Mikrobiologisk forurensning Næringsforurensning	Nei	Har tiltak	Avrenning fra spredt bebyggelse ved Skogende. Påvist forhøyede verdier av koliforme bakterier i området i 2019.	28.02.2020	Nei

Tiltak

TILTAKS ID	TILTAKSNAVN	TILTAKSTYPE	PÅVIRKNING	UNNTAK	TILTAKSSTATUS
1109-1169-M	Kontroll av gjødslingsplaner Brennelvfjorden - nedbørsfelt på østsiden	Kontroll av gjødslingsplan og plantevernjournal	Diffus avrenning fra annen jordbrukskilde	Ingen	Foreslått
1105-239-M	Problemkartlegging annen landbrukskilde Brennelvfjorden-nedbørsfelt på østsiden	Forbedring av kunnskapsgrunnlaget	Diffus avrenning fra annen jordbrukskilde	Ingen	Ferdig
1109-1178-M	Utbedring av separate avløpsanlegg Brennelvfjorden - nedbørsfelt på østsiden	Utbedring av separate avløpsanlegg i følsomt og normalt område	Diffus avrenning fra spredt bebyggelse	Ingen	Foreslått

Effekt fra tiltak på andre vannforekomster

TILTAKS ID	TILTAKSNAVN	TILTAKSTYPE	PÅVIRKNING	UNNTAK	TILTAKSSTATUS
------------	-------------	-------------	------------	--------	---------------

Effekt av tiltak på denne vannforekomsten berører andre vannforekomster

TILTAKS ID	TILTAKSNAVN	BERØRTE VANNFOREKOMSTER
------------	-------------	-------------------------

Storelva til Sørvika Harstad

Stedsnavn/ID og navn søk

i Informasjon

K Kart

T Temakart

F Faktaark

R Rapporter

V Vann-Nett 2016

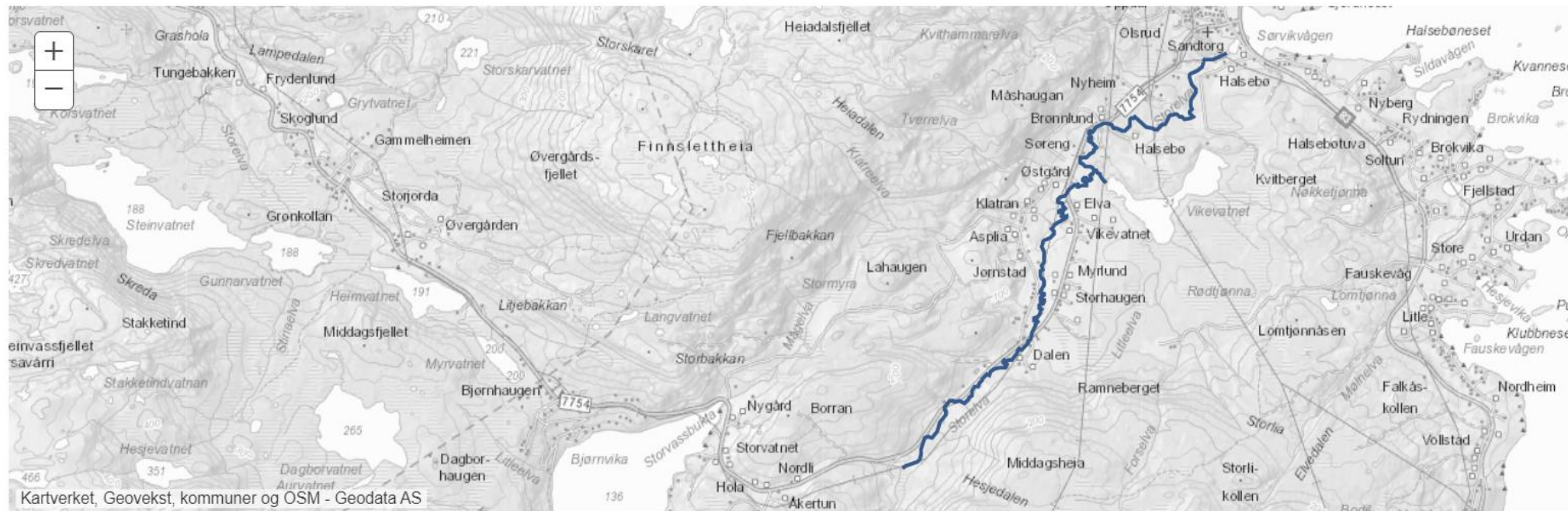
H Hub

V Vannstatistikk

L Lenker

K Kontakt oss

Kart

Generell informasjon

Beskyttede områder

Vanntype

Bokmål Nynorsk Engelsk Samisk

Vann-nett

Slede navn/ID og navn søk

- Informasjon
- Kart
- Temakart
- Faktaark
- Rapporter
- Vann-Nett 2016
- Hub
- Vannstatistikk
- Lenker
- Kontakt oss

Bokmål Nynorsk Engelsk Samisk

Kart

Generell informasjon

Beskyttede områder

Vanntype

Miljømål

Økologisk tilstand

Økologisk tilstand

Moderat

Tilstand basert på

Presisjon

Kommentar til presisjon (datakvalitet)
Klassifiseringsdata fra en stasjon i 2020

Biologiske klassifiseringsdata

Middels

KVALITETSELEMENTER	TILSTAND	DATA FRA	DATA TIL ÅR	GYLDIG	KILDE	VERDI	MÅLEENHET	REGISTRERT DATO
Påvekstalter								
Trofindeks begroingsalger PIT	😊 Moderat	2020	2020	✓	Vannmiljø	28,0675		09.12.2020
Bunnfauna								
Gjennomsnittlig score per takson ASPT	😊 Moderat	2020	2020	✓	Vannmiljø	5,8000		09.12.2020
Turbiditet/siktedyp								
Fargetall Pt	Udefinert	2020	2020	✓	Vannmiljø	11		09.12.2020
Turbiditet	Udefinert	2020	2020	✓	Vannmiljø	0,3000		09.12.2020
Temperaturforhold								
Temperatur	Udefinert	2011	2011	✓	Vannmiljø	8,1000		15.10.2018
Oksygenforhold								
Oksygenmetning	😊 Svært god	2011	2011	✓	Vannmiljø	112,8000		15.10.2018
Salinitet/konduktivitet								
Konduktivitet	Udefinert	2011	2011	✓	Vannmiljø	17,2000		15.10.2018
Forsuringstilstand								
pH	Udefinert	2020	2020	✓	Vannmiljø	8		09.12.2020
Total alkalitet	Udefinert	2020	2020	✓	Vannmiljø	1,5575		09.12.2020
Kalsium	Udefinert	2020	2020	✓	Vannmiljø	25		09.12.2020
Nitrogenforhold								
Totalnitrogen	😊 Svært god	2020	2020	✓	Vannmiljø	131,5000		09.12.2020
Total organisk karbon	Udefinert	2020	2020	✓	Vannmiljø	2,1500		09.12.2020
Fosforforhold								
Totalfosfor	😊 Svært god	2020	2020	✓	Vannmiljø	8,8000		09.12.2020

Vannregionspesifikke stoffer

KVALITETSELEMENTER	TILSTAND	ANTALL	DATA FRA	DATA TIL ÅR	GYLDIG	KILDE	MAKSIMUM	GJENNOMSITT	MÅLEENHET	REGISTRERT DATO
Ukjent										
Kalsium CAS_7440-70-2	Udefinert	1								
Ferskvann - Udefinert	Udefinert		2012	2012	✓	Vannmiljø	38	38		15.10.2018

Stedsnavn/ID og navn søk

- Informasjon
- Kart
- Temakart
- Faktaark
- Rapporter
- Vann-Nett 2016
- Hub
- Vannstatistikk
- Lenker
- Kontakt oss

Bokmål Nynorsk Engelsk Samisk

Påvirkning

	PÅVIRKNINGSGRAD	EFFEKT	§12	HAR TILTAK	KOMMENTARER	ENDRET DATO	DISSENS
Annen eller ukjent							
Dammer og vandringshinder							
Dammer, barrierer og sluser for annen aktivitet	☹️ Liten grad	Endret habitat som følge av morfologiske endringer - inkludert overføringer	Nei	Har tiltak	Ved Dalen: Støpt firkantkulvert som var vandringshinder pga fall ved utløp. Det er bygget terskel for å fjerne vandringshinder ved utløp av kulverten. Ved Elva: Svalbardrør med liten vannstand i røret, ikke behov for tiltak, men enkle tiltak kan forbedre vandringsmulighetene for fisk. Dalen vegnr Fv. 14. Hp01 m3512. Elva vegnr Fv. 14. Hp01 m 2127.	06.01.2015	Nei
Jordbruk							
Diffus forurensning							
Diffus avrenning fra beite og eng	☹️ Stor grad	Næringsforurensning	Nei		Bunnfauna og begroing tyder på påvirkning fra bebyggelse og jordbruk. Tidligere data: NIVA rapp O-90081 (1991): Storelva er påvirket av næringsstoffsforurensning fra bebyggelse og jordbruk.	16.12.2020	Nei
Urban utvikling							
Diffus forurensning							
Diffus avrenning fra byer/tettsteder	☹️ Middels grad	Næringsforurensning	Nei		Bunnfauna og begroing tyder på påvirkning fra bebyggelse og jordbruk. Tidligere data: NIVA rapp O-90081 (1991): Storelva er påvirket av næringsstoffsforurensning fra bebyggelse og jordbruk.	26.02.2013	Nei
Avløpsvann							
Diffus forurensning							
Diffus avrenning fra spredt bebyggelse	☹️ Middels grad	Næringsforurensning Organisk forurensning	Nei		Drens og kloakkavløp fra spredt bebyggelse registrert under feltarbeid	07.11.2013	Nei

Tiltak

TILTAKS ID	TILTAKSNAVN	TILTAKSTYPE	PÅVIRKNING	UNNTAK	TILTAKSSTATUS
1104-122-M	Storelva Sørvik Bygge terskel	Fiskepassasje vedlikehold/fjerne hindring	Dammer, barrierer og sluser for annen aktivitet	Ingen	Ferdig

Effekt fra tiltak på andre vannforekomster

TILTAKS ID	TILTAKSNAVN	TILTAKSTYPE	PÅVIRKNING	UNNTAK	TILTAKSSTATUS
------------	-------------	-------------	------------	--------	---------------

Takk for meg!

Ikke glem å gi innspill til vannforvaltningsplanene 😊

Kristin Skaar Tindlund
overingeniør, miljøavdelingen
fmfiksti@statsforvalteren.no
78950366

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

[Facebook](#) statsforvalterentromsogfinnmark
[Twitter](#) Statsforvalt_TF
[Nettside](#) statsforvalteren.no/troms-finnmark

Tilsynsaksjon kommunalt avløp 2019

Hva ble kontrollert?

- Rutiner for saksbehandling og oppfølging av mindre avløpsanlegg
- Forurensningsforskriften kap. 13

Hvem ble kontrollert?

- Alle kommuner i hele Norge
  - Besøkskontroll i totalt 35 kommuner
  - Digital undersøkelse til alle andre kommuner

Resultater fra kommunetilsynsaksjon 2019

Besøkskontrollene kort oppsummert:

- manglende delegasjon i kommunene
- manglende rutiner for å kreve om søknad om utslipp
- manglende opplegg for å føre tilsyn med overholdelse av krav i tillatelse og forskrift

Ingen nevneverdige forbedringer siden 2009/2010

Noen tall:

- Manglende oversikt over anlegg, renseanlegg og oppdatering av gamle tillatelser: **ca. 90 %**
- Gjennomfører ikke, eller har store mangler når det gjelder tilsyn og kontroll av utslippstall: **77%**
- Manglende oppfølging etter tilsyn: **54%**
- Manglende kontroll på om utslippsdata rapporteres til staten: **63%**
- Mangler tilfredsstillende saksbehandlingsrutiner: **69%**

Resultater fra kommunetilsynsaksjon 2019

Brevkontrollene kort oppsummert:

- Ressurser er den største barrieren for en god avløpsforvaltning i kommunene
- Små kommuner: etterspør internkommunale samarbeid
- Større kommuner: behov for mer statlig veiledning og at SF bør overta myndighet for kap. 13-anlegg